



№ 36 (2024) С. 105–114  
National Academy of Fine Arts and Architecture  
Collection of Scholarly Works  
«Ukrainian Academy of Art»  
ISSN 2411–3034  
Website: <http://naoma-science.kiev.ua>

УДК 7.075(100:477)  
ORCID ID: 0000-0003-3455-4493  
DOI <https://doi.org/10.32782/2411-3034-2024-36-11>

**Ніна Войтович**

*здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня  
факультет теорії та історії мистецтва  
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури  
[nina.voitovych@naoma.edu.ua](mailto:nina.voitovych@naoma.edu.ua)*

*Науковий керівник – В. Мазур, кандидатка мистецтвознавства, доцентка  
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури*

## УКРАЇНСЬКІ МИТЦІ НА МІЖНАРОДНИХ ЯРМАРКАХ СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Анотація.** Метою даної статті є аналіз феномену мистецьких ярмарків як важливого чинника у виході на міжнародний артринок для українських галерей та художників, платформи для пошуку колекціонерів та дилерів, формування іміджу і впізнаваності вітчизняного мистецтва на міжнародному рівні. **Методи дослідження.** В основу дослідження покладено методи аналітичного, порівняльного, мистецтвознавчого, статистичного та історико-культурного аналізів ринку сучасного мистецтва на міжнародних ярмарках. **Результати.** У дослідженні охарактеризовано сучасні тенденції міжнародних мистецьких ярмарків, звернено увагу на систему вибору учасників, фінансові витрати та потенційні комерційні вигоди, а також проаналізований досвід участі українських митців та галерей у таких заходах. **Висновки.** Оскільки інтерес до українського мистецтва у світі залишається доволі високим, українським митцям та галереям варто брати активнішу участь у міжнародних арт'ярмарках, вирішуючи фінансові та організаційні питання, які сьогодні залишаються основними перешкодами для просування українського мистецтва на цих платформах.

**Ключові слова:** арт'ярмарок, артринок, Art Basel, галерея, виставка, колекціонування.

**Nina Voitovych**

*Applicant for Higher Education of the Second (Master's) Level Faculty of Theory and History of Art  
National Academy of Fine Arts and Architecture  
[nina.voitovych@naoma.edu.ua](mailto:nina.voitovych@naoma.edu.ua)*

*Academic supervisor – V. Mazur, PhD, Associate Professor  
National Academy of Fine Arts and Architecture*

## UKRAINIAN ARTISTS AT INTERNATIONAL ART FAIRS: TRENDS AND PERSPECTIVES

**Abstract.** The purpose of this article is to analyze the phenomenon of art fairs as an important factor in entering the international art market for Ukrainian galleries and artists, a platform for finding collectors and dealers, and shaping the image and recognition of Ukrainian art at the international level. **Research methods.** The study is based on the methods of analytical, comparative, art historical, statistical, historical and cultural analysis of the contemporary art market at international fairs. **Results.** The current study describes the current trends of international art fairs, focuses on the system of participant selection, financial costs and potential commercial benefits, and analyses the experience of Ukrainian artists and galleries in such events. **Conclusions.** Since the interest in Ukrainian art in the world remains quite high, Ukrainian artists and galleries should take a more active part in international art fairs, finding solutions to financial and organizational problems that remain the main obstacles to the promotion of Ukrainian art on these platforms.

**Key words:** art fair, art market, Art Basel, gallery, exhibition, collecting.

**Постановка проблеми.** Міжнародні ярмарки сучасного мистецтва є найпопулярнішою платформою артринку, де поцінувачі мистецтва мають змогу ознайомитися з новітніми тенденціями сучасного мистецтва та придбати щось для своєї колекції. Попередниками сучасних арт'ярмарків були комерційні художні виставки, які з'явилися ще в середині XV ст. й активно розвивалися упродовж чотирьохсот років. Проте в середині XX ст. міжнародні мистецькі ярмарки отримали новий сплеск і стали комерційно успішнішими.

Першим мистецьким ярмарком сучасного формату став *Art Cologne*, який вперше відбувся у німецькому місті Кельн у 1967 році. Саме він перетворив колекціонування із «закритої», майже приватної справи, яка об'єднувала поціновувачів мистецтва, експертів та галеристів, — на масштабну культурну подію, справжню сенсацію у культурному просторі, яка викликала чималий ажіотаж серед усіх учасників ринку, сприяла розвиткові арттуризму, привабила нових відвідувачів, далеких від мистецтва, перетворивши їх на завзятих колекціонерів.

Взявши за приклад цей ярмарок, галеристка з Базелю (Швейцарія) Трудл Брукнер (Trudl Bruckner) запропонувала своїм швейцарським колегам Бальцу Гілту (Balz Hilt) та Ернсту Бейселеру (Ernst Beyeler) організувати щось подібне; і в 1970 році, у швейцарському місті Базель, вперше відбувся *Art Basel*, який сьогодні вважається найвпливовішим ярмарком сучасного мистецтва. За ці роки він поширився на три континенти і має свої франшизи: *Paris+ by Art Basel*, *Art Basel Miami Beach* та *Art Basel Hong Kong*.

Гучний успіх міжнародних арт'ярмарків призвів до того, що наприкінці XX — початку XXI сторіччя їхня географія значно розширилася. Сьогодні ярмарки проводять майже у кожній країні Європи, у багатьох містах США, у Китаї, ОАЕ, деяких країнах Північної Америки тощо. Майже усі великі арт'ярмарки мають своїх менш масштабних сателітів, що реалізують окремі проекти або спеціалізуються на певних напрямках мистецтва тощо. Загалом цей напрямок розвивається дуже динамічно, про що, зокрема, свідчать дані, наведені економісткою Клер МакЕндрю (Clare McAndrew), авторкою щорічного аналітичного звіту *Art Market*. Вона підрахувала, що на кінець 2023 року у світі працювало 377 мистецьких ярмарків, найвизначніші та найвпливовіші з яких — *Art Basel*, *Art Basel Miami*

*Beach*, *Paris+par Art Basel*, *Liste Art Fair Basel*, *Art Cologne*, *Art Miami*, *TEFAF New York*, *Frieze New York*, *ARCO Madrid*, *Art Genuve* тощо [1].

Сучасні арт'ярмарки є своєрідними центрами світу мистецтва, майданчиками для зустрічей і взаємодії колекціонерів, художників, дилерів, критиків та поціновувачів мистецтва з різних континентів. Вони пропонують відвідувачам відразу багато творів мистецтва з усього світу, які вже пройшли певний експертний відбір. На одному й тому ж арт'ярмарку можуть бути представлені роботи у різних цінових діапазонах, що дає змогу задовільнити попит доволі широких кіл покупців. До того ж, такі заходи завжди супроводжуються насиченою паралельною культурною та розважальною програмою, а також низкою просвітницьких подій: презентацій, семінарів, лекцій, творчих зустрічей тощо.

З іншого боку участь у міжнародних ярмарках є дуже привабливою для галерей та митців, адже вона дає змогу не просто вигідно продати роботи, але й підвищити власну впізнаваність та авторитет у світі мистецтва, налагодити контакти з дилерами, знайти «своїх» колекціонерів, які потенційно стануть постійними покупцями, заручитися підтримкою критиків та оглядачів найвпливовіших ЗМІ тощо.

Отже, участь у міжнародних арт'ярмарках може значно розширити горизонти для українських митців та галерей, проте вони представлені на таких заходах недостатньо.

Аналізуючи динаміку та ключові тенденції розвитку арт'ярмарків загалом, а також український досвід участі у таких заходах зокрема, у цій роботі були окреслені перспективи, які очікують на українські галереї і художників на майданчиках міжнародних ярмарків, а також виділені головні переваги й перешкоди на цьому шляху.

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Головним джерелом фінансової інформації та статистичних даних для цього дослідження стали щорічні звіти *Art Market Report*, які публікує *Art Basel* спільно зі своїм провідним партнером, швейцарським банком *UBS* [1]. Ці звіти готує відома у світі мистецтва економістка доктор Клер МакЕндрю, яка спеціалізується на ринках мистецтва, антикваріату та колекціонування. *Art Market Report* доступний для будь-кого, і його можна безкоштовно завантажити у форматі PDF.

Одними із найґрунтовніших джерел із дослідження феномену ярмарків сучасного мистецтва є роботи журналістки Мелані

Герліс (Melanie Gerlis), яка вивчає артринок, пише книжки на цю тему, а також є оглядачем ринку мистецтва в «Financial Times» і головним редактором «The Art Newspaper». Так, у книжці 2021 року «Історія мистецького ярмарку: катання на американських гірках», нею висвітлені ключові причини стрімкого зростання арт'ярмарків і роздуми про їхнє майбутнє [2]. Журналістка ретельно вивчає перші післявоєнні європейські мистецькі ярмарки, побудовані за моделлю Міжнародних виставок ХІХ століття, та досліджує їхню трансформацію у глобальні мистецькі арт'ярмарки ХХІ століття та їхні нові онлайн-прояви. У роботі досліджені головні чинники, які визначили місце художніх ярмарків у світі мистецтва, ключові періоди процвітання артринку, а також проаналізовані його перспективи.

Важливим джерелом для цього дослідження слугувало щорічне видання «Art Basel/Year 48» опубліковане *Art Basel* [3]. Тут вміщено інформацію про виставки в Базелі, Маямі-Біч і Гонконгу, а також подані інтерв'ю, портфоліо, есе та спогади художників, кураторів, колекціонерів і директорів музеїв.

Серед інших джерел у дослідженні використані офіційні інтернет-ресурси міжнародних арт'ярмарків, аналітичні публікації, огляди та інтерв'ю, опубліковані у світових ЗМІ. Щодо стану українського артринку, інформації у відкритих джерелах було обмаль. Поточне дослідження спиралося на кілька інформаційних довідок [4, 5], які, на жаль, майже не містили аналітичних чи статистичних даних, а також офіційні сайти галерей та новинні ресурси. Недостатність інформації свідчить про те, що український ринок мистецтва перебуває в тіні, дані стосовно нього не фіксуються та не публікуються.

**Мета статті** – висвітлення участі українських митців у міжнародних ярмарках сучасного мистецтва, доведення важливості цієї участі в контексті визнання української культурної самобутності. Ярмарок – це обмін культурами, ідеями та комунікаціями, які здатні розширити творчий кругозір, надавши переваги в ідентифікації, визнанні таланту і перспективності митців. У статті наголошено на важливості їхньої участі в таких подіях.

**Виклад основного матеріалу.** Упродовж 2009–2019 років (ще до пандемії COVID-19) світовий артринок розвивався доволі активно. Згідно з даними щорічних звітів засновниці компанії «*Arts Economics*» економістки Клер

МакЕндрю, його піковий обсяг у 68,2 мільярда доларів був зареєстрований у 2014 році, а після невеликого дворічного спаду він зростав на 3%–5% на рік [1].

Натомість український артринок за цей самий період не міг похвалитися подібними показниками. Експерти відзначали, що більш активному його розвитку заважає низка проблем, зокрема, недостатня кількість державних програм з підтримки мистецтва, аукціонів та галерей, що займаються відповідно продажем сучасного мистецтва, пошуком молодих талантів, низька культура споживання мистецтва в країні, загальна нестабільність, яка виникає через певні економічні та політичні причини, тінювий характер ринку, невелика кількість колекціонерів тощо [4].

Очевидно, що ці проблеми не тільки гальмували розвиток вітчизняного артринку, але й суттєво ускладнювали митцям просування та продаж їхніх робіт в Україні. А позаяк за своїм рівнем майстерності українське мистецтво нічим не поступалося світовому, вітчизняні митці та галереї почали шукати шляхи для виходу на західний ринок, що відкривало перед ними нові можливості. Втім, цей процес, принаймні до 2014 року, значно гальмували як об'єктивні (недостатність фінансів, відсутність меценатів, недостатні обсяги співпраці зі світовими дилерами тощо), так і суб'єктивні причини.

Ситуація почала змінюватися у 2014 році, що передусім було пов'язане із зростанням уваги до України у світі через Революцію Гідності. Водночас, тоді як наша країна опинилася в самому центрі уваги світових медіа, почав зростати й інтерес до її культури та мистецтва.

Саме з цього часу роботи українських митців все частіше з'являються на престижних міжнародних виставках, аукціонах та арт'ярмарках. Зауважимо, що на сьогоднішній день саме міжнародні ярмарки сучасного мистецтва є провідною комерційною та мультикультурною платформою світового артринку. Це своєрідні осередки світу мистецтва, де зустрічаються і взаємодіють колекціонери, художники, дилери, критики та поціновувачі мистецтва з різних континентів.

Українські митці пробивалися на міжнародні арт'ярмарки «під парасольками» творчих конкурсів, фондів, грантових проєктів, зарубіжних дилерів та галерей. Так, у 2014 році на міжнародному ярмарку сучасного мистецтва *Art Paris*, Україну представляв перший

переможець конкурсу для молодих художників України *GRANT UART 2013* М. Толмачов. Його роботи були представлені на стенді американської галереї *Blue Square* (Вашингтон, США). Цікаво, що акварель М. Толмачова «*La Jeunesse*» була продана в день відкриття ярмарку [6].

У 2014 році роботи трьох українських художників А. Криволапа, О. Тістола та Р. Мініна також з'явилися на ярмарку сучасного мистецтва *Art Scope* (Майамі-Біч, Флорида, США). Вперше вони були презентовані кураторами з іншої держави: організатором артподій *Hagoromo Projects* та групою компаній *Arts Trend* [7].

У тому ж році одразу три українські галереї «*Bottega Gallery*», «*Цех*» та «*Я Галерея*» також взяли участь у п'ятому міжнародному арт'ярмарку сучасного мистецтва *Art Vilnius*, який хоча і поступається *Art Bazel* або *Art Cologne*, проте прагне першості в Центральній та Східній Європі [8].

Отже, в результаті поєднання двох основних факторів: підвищення медіа-уваги до України та безпрецедентного зростання обсягів світового артринку, 2014 рік став проривним для українського мистецтва на міжнародній арені.

Упродовж наступних п'яти років як українські митці, так і галереї активно брали участь у міжнародних арт'ярмарках. Так, у 2015 році галерея *Dymchuk Gallery* була присутньою на ярмарку сучасного мистецтва *Art Copenhagen* (Копенгаген, Данія), а також на *Kolner Liste* (Кельн, Німеччина). На цих заходах були представлені роботи Ю. Соломка, А. Волокітіна, Н. Шульте, Н. Білика, Р. Мініна, І. Гусева та інших митців [9; 10].

У 2017 році за підтримки культурної дипломатії *FromUA* в арт'ярмарку *World Art Dubai* взяли участь п'ятеро українських митців: фотограф Л. Чікарюк, художники С. Біловол, Д. Павленко, О. Онуприв, скульптор В. Цісарик [11]. Учасниками перформативної програми *Swab Barcelona* (українську частину якої ініціювало дипломатичне представництво нашої країни в Барселоні) стали українські митці М. Куликівська, П. Армяновський та В. Миронюк [12].

Тоді ж Т. Василенко стала учасницею ярмарку сучасного мистецтва *The Other Art Fair* (Нью-Йорку, США). Зауважимо, що її роботи було відібрано комітетом артекспертів з-поміж більш ніж 650 заявок [13]. А наступного року *V Gallery*, з якою співпрацювала художниця, представила власний стенд на *Kolner Liste*

(Кельн, Німеччина), де презентувала не тільки живопис Т. Василенко, але й скульптури Є. і М. Зігур і Д. Грека.

Львівська галерея *ST-H Gallery* у 2017 році брала участь в арт'ярмарку *Berliner Liste* (Берлін, Німеччина) з проектом *Untitled* С. Гая, а в 2018 – в арт'ярмарку *Kolner Liste* (Кельн, Німеччина), де представили роботи С. Гая та В. Богуславського [14].

Проте, мабуть найбільш активним учасником міжнародних арт'ярмарків у цей період стала столична *Voloshyn Gallery*. У 2016 році вона взяла участь у *Scope Basel* в Базелі (Швейцарія) і *Scope Miami Beach* (США). Досвід участі галереї у цих проектах виявився напрочуд вдалим. В інтерв'ю «*Ugallery*» М. та Ю. Волошині розповіли, що залишилися задоволеними результатом, адже «...успіх мала серія Анни Валієвої *Memories of the future and the past*, ми продали 14 із 20 привезених картин! В результаті було продано понад 50% робіт зі стенду галереї. Ми знайшли нових колекціонерів з Майамі, Лос-Анджелеса, Нью-Йорка та Кельна» [15].

У наступних 4 роки *Voloshyn Gallery* встигла взяти участь у *Scope Basel 2017*, *SCOPE New York 2017*, *PULSE Miami Beach 2018*, *Dallas Art Fair 2019*, *The Armory Show 2020* тощо.

Зауважимо, що мистецькі ярмарки є чутливими до економічної, соціальної та політичної ситуацій у світі, тому їх не оминула пандемія COVID-19, яка зупинила майже всі процеси діяльності у різних сферах життя, призвівши до глибокої рецесії на цьому ринку. Так, у 2020 році провели 133 ярмарки, тоді як у 2019 їх було 408 [2, с. 56].

Але, як і будь-яка інша криза, вона породила низку нововведень, які допомогли ринку вийти зі складної ситуації. Галереї, аукціони і, зокрема, мистецькі ярмарки були вимушені знаходити нові засоби та можливості для реалізації своєї діяльності, зокрема, перенести її у всевітню мережу «Інтернет». Така практика сприяла розвитку нового напрямку в мистецтві – *NFT* (від англ. *non-fungible token* – невзаємозамінний токен). Художні роботи, створені токенами (цифрові активи, що зберігаються в цифровій книзі) приголомшливо вийшли на ринок у березні 2021 року з цифровим колажем *Beeple Everyday: The First 5000 Days* Майка Вінкельманна (Mike Winkelmann), проданим на *Christie's* у Нью-Йорку за 69,3 мільйона доларів, водночас, зробивши художника третім найприбутковішим сучасним митцем, твір якого продано на аукціоні. Тенденція успіху цифрового мистецтва тривала до кінця 2021 року [16].



Проте ані пандемія, ані віртуальний світ, не змусили людей повністю відмовитись від живого спілкування, тому після зняття обмежень, пов'язаних з COVID-19, всі торгові мистецькі майданчики, включно з міжнародними мистецькими ярмарками, стрімко відновили свою роботу, а попит на мистецтво знову зріс. Згідно з даними *Art Market 2023*: 86% колекціонерів придбали твори мистецтва у дилерів у 2023 році; більшість колекціонерів та дилерів (58%) зробили покупку на мистецькому ярмарку (якщо порівнювати з 2022 роком, цей відсоток впав з 74%, але, з іншого боку, цей показник виявився вищим, аніж у 2021 році на 54%); аукціони були наступним найбільш широко використовуваним каналом продажу [1].

У 2023 році колекціонери відвідали приблизно 32 події, пов'язані з мистецтвом, йдеться про виставки галерей, художніх студій, біенале, великі фестивалі образотворчого мистецтва, живі аукціони та мистецькі ярмарки. У 2024 році більшість з них (92%) планували продовжувати відвідувати виставки, пов'язані з мистецтвом, запланувавши аналогічну (43%), або більшу, ніж у 2023 році (49%) кількість заходів [1].

За звітом впливового інтернет-ресурсу *Artsy* (*Artsy's Art Collector Insights 2023 report*), колекціонери переважно обирають живопис. Найчастіше перевагу віддають абстрактному мистецтву (50%), експресивним фігуративним роботам (34%), реалістичним фігуративним роботам (22%) і сучасному сюрреалізму (17%) [17].

За словами журналістки та знавця ринку мистецтва Мелані Герлін, мистецькі ярмарки – це єдина найкраща платформа для продажу та купівлі мистецтва – 58% покупок мистецтва здійснюються саме на міжнародних арт'ярмарках [18].

Проте вона зазначає, що вартість участі у міжнародних мистецьких ярмарках для галерей постійно підвищується (зростають витрати на виставкові стенди та пов'язані з ними бюджети на доставку, представницькі витрати тощо), водночас дистанційні канали продажу потребують мінімальних витрат.

Існують також і певні організаційні труднощі. Щоб потрапити на мистецькі ярмарки, художникам необхідно співпрацювати з галереями, оскільки тільки вони юридично можуть бути представлені на ярмарку. Однак до галерей, які прагнуть брати участь у ярмарках, існують жорсткі вимоги. Презентуючи себе на подібних заходах, вони проходять суворий професійний конкурс, тривалу підготовку та відбір за право

бути серед кращих. Звісно, чим авторитетніший ярмарок, тим суворіші критерії відбору галерей. Так, відбіркова комісія найпрестижнішого у світі ярмарку *Art Basel* складається з видатних галеристів, які співпрацюють з цим майданчиком багато років. Комісія спирається на критерії, які залишаються послідовними з року в рік, щоб зробити остаточний вибір на користь тієї чи іншої галереї.

Проте саме значні фінансові витрати є тим фактором, який заважає українським галереям брати більш активну участь у цих заходах. Українським галереям важко потрапити на впливовий ярмарковий простір через брак коштів. Проте існує можливість, коли іноземні галереї представляють наших художників, що зумовлене, за останніми спостереженнями, їхньою жвавою зацікавленістю українським мистецтвом.

Варто зазначити, що українські митці часто прокладають собі шлях на міжнародні мистецькі ярмарки завдяки підтримці іноземних партнерів та організацій. На останньому ярмарку *Art Geneve* (2024) у Женеві (Швейцарія) одразу привернула увагу робота українського художника Н. Кадана «МИР» (іл. 1), яку пропонувала віденська галерея *Christine Kunig Galerie*. Візуалізація образу, завдяки художньому акценту, гостро підкреслює смертельну загрозу російської воєнної агресії. В силу того, як Україна продовжує захищати свою свободу, інсталяції, об'єкти та малюнки митця – це висвітлення сучасних подій в Україні. Слово «МИР» (Мир) відтворено великими літерами над кадром із кліпу, розміщеного в *Telegram*, де білі фосфорні бомби проливаються над Попасною, містом на сході України. Мовою агресора слово «МИР» має декілька значень і як світ загалом і мир (тобто стан спокою, період між війнами), в українській мові значення одне – це мир, те, на що хотів звернути увагу художник.



Іл. 1. Н. Кадан. МИР. Папір, вуглина. 2023. [Світлина Н. Войтович, 2024]

Н. Кадан закінчив Національну академію образотворчого мистецтва і архітектури в 2007 році; ретельне ознайомлення з його творчістю показало, що він — один з представників українських художників, які висвітлюють події сьогоденного життя нашої країни, а звідси випливає соціально-алегоричний меседж світові. Заслуга художника полягає в тому, що він у своїх творах поєднує минуле й сучасне. Тобто його роботи можна більше вважати музейною експозицією, оскільки вони мають суто провокативний характер, висвітлюють гострі питання сьогодення без прикрас. Як засвідчив час, роботи митця привернули увагу мистецької громади і все частіше їх можна побачити на мистецьких ярмарках.

Презентація на *Art Geneve* (2024) була не першою появою Н. Кадана на арені відомих міжнародних ярмарків. У 2022 році його роботи були представлені від української галереї *Voloshyn gallery* на *Liste Art Fair Basel*, ярмарку, що проходить у 100 метрах від головного павільйону *Art Basel*. Ця подія стала знаковою, оскільки вперше в історії українські галереї (*The naked room* та *Voloshyn gallery*) брали участь на *Liste Art Faire Basel* [19]. Галереї отримали місця на ярмарку на умовах дотацій, тобто їм не довелося сплачувати за участь. Крім того, низка східноєвропейських галерей транспортувала роботи українських митців за свій рахунок. Тоді були представлені графічні роботи Н. Кадана «Будівництво і поле» та «Сонце» (іл. 2, іл. 3), створені в період повномасштабного російського вторгнення в Україну. Мотив чорного зораного поля нагадує глядачеві про випалену землю від ракет та обстрілів.



Іл. 2. Н. Кадан. Сонце. Папір, вуглина. 2022. [Світлина Н. Войтович, 2022]



Іл. 3. Н. Кадан. Будівництво і поле. Папір, вуглина. 2022. [Світлина Н. Войтович, 2022]

У 2022 році на *Liste Art Faire Basel Voloshyn gallery* також представила роботи Л. Хоменко, що задокументували повномасштабне вторгнення, а саме головних учасників війни — військових. У своїй роботі «Таємне спостереження» (іл. 4), мисткиня створює зображення у декілька шарів: спочатку, перший шар — анатомічне зображення чоловіка з м'язами, але без шкіри, другий — це фігура солдата на прозорій сітці, а третій — листя, що перекриває тіло солдата.



Іл. 4. Л. Хоменко. Таємне спостереження. Полотно, акрил. 2021. [Світлина Н. Войтович, 2022]



Роботи М. Рідного, які також були презентовані *Voloshyn gallery*, вирізнялись реалістичністю й відображенням соціальної і політичної реальності. М. Рідний – художник, що працює на перетині жанрів відео, фото й інсталяції. У 2000-х він вивчав скульптуру в Харківській державній академії дизайну й мистецтв, натхненний творчістю Б. Михайлова звернувся до мистецтва фотографії та відео, став співзасновником артгурту *SOSka*. Твори М. Рідного належать до публічних колекцій, зокрема *Pinakothek der Moderne* (Мюнхен); *Neuer Berliner Kunstverein* (Берлін); *Ludwig Museum*, (Будапешт); *Warsaw Museum of Modern Art* (Варшава) [20].

Галерея *The naked room* представляла на *Liste Art Fair Basel 2022* твори трьох українських художниць: К. Лисовенко, Л. Іванової та К. Бучацької. Їхні роботи викликали гучний інтерес серед гостей виставки та арткритиків. З відкриттям виставки відразу було продано велику картину Л. Іванової «Шкільна роздягальня» (іл. 5). Левкаси «Кити» та «Колір року» К. Бучацької теж зацікавили відвідувачів незвичною технікою, завдяки чому художниця потрапила до переліку п'яти митців, яких варто було б виділити на *Liste Art Fair Basel* за версією впливового сайту *Artsy* [21]. Роботи К. Лисовенко «Сад в Брюхновицькому лісі, Аніта та Настя» та «Сади смутку» вразили своєю емоційністю (іл. 6, іл. 7).



Іл. 5. Л. Іванова. Шкільна роздягальня. Полотно, олія. 2021. [Світлина В. Чоу, 2022]

У 2023 році на *Liste Art Fair Basel* були представлені другий рік поспіль і *Voloshyn gallery* і *The naked room* з ідентичним списком митців. *Voloshyn Gallery* також стала першою українською галереєю, яка взяла участь у *ARCOMadrid* у лютому 2024 року та представила дуетний

проект художників Н. Кадана та М. Рідного. Цей проект був дослідженням війни, яка триває в Україні вже понад 10 років. Художники досліджують історичні події, що їй передували. У своїх роботах вони «...пов'язують мистецький авангард 1920-х років та затвердження ідеологізованої радянської культури 1960–70-х років із сучасною війною» [22].



Іл. 6. К. Лисовенко. Сад в Брюхновицькому лісі, Аніта та Настя. Акрил, папір. 2021. [Світлина Н. Войтович, 2022]



Іл. 7. К. Лисовенко. Сади смутку. Акрил, папір. 2022. [Світлина Н. Войтович, 2022]

Сьогодні українські галереї максимально висвітлюють події війни Росії проти України

у своїх експозиціях, що є вагомим фактором привернення уваги до українського мистецтва й підвищення його пізнаваності на міжнародній арені. Усе це, безумовно, позитивний бік участі в міжнародних мистецьких ярмарках. Однак є й мінуси – предмети мистецтва, які показують війну, людський біль, не завжди приваблюють пересічного колекціонера, який, скажімо, хотів би використати даний твір як предмет декору. Галереям та митцям варто зосередитись на обранні привабливого продукту для колекціонерів зі всього світу, але щоб ідеї виходили поза межі війни та соціальних, або політичних подій. Зауважимо, що національна ідентичність і традиційне мистецтво певної країни привертає увагу колекціонерів зі всього світу. Це зумовлене тим, що існує великий попит на колекціонування певного «національного стилю», який цікавий своєю культурною унікальністю. Наприклад, українські митці, які працюють з традиційними мотивами українського мистецтва, такі як І. Марчук, який створив свою особисту техніку пльонтанізму, тонкі переплетені лінії, що зливаються у зображення і складаються з павутиноподібних шарів фарби. Техніка письма І. Марчука унікальна, мотиви суто традиційні українські. Прикладом можуть бути також роботи А. Криволапа, які вже добре відомі міжнародній мистецькій спільноті. Його картину «Кінь. Ніч» продали за понад \$186 тис на аукціоні сучасного мистецтва *Phillips* у Лондоні в 2013 році, що стало рекордною сумою для українських митців [23]. Саме такі роботи могли б бути гарним взірцем для визнання українського мистецтва та культури серед сучасників міжнародних мистецьких ярмарків.

**Висновки.** Проведене дослідження дає підстави стверджувати про важливість мистецьких ярмарків як одного з основних важелів маркетингової комунікації гравців міжнародного артринку. Ярмарок – це місце, де під одним дахом сконцентрована найбільша кількість різноманітного мистецтва на будь-який смак: мистецтво класичне та сучасне, фотографія, відео-мистецтво, скульптура тощо. Це платформа, де можна показати себе як успішну комерційну галерею та налагодити

важливі контакти. Тому участь на міжнародному ярмарку сучасного мистецтва має бути стратегічною ціллю для українських галерей, мета яких – визнання та культурний обмін.

На жаль, українські галереї освоюють ці майданчики не дуже активно, проте досвід тих небагатьох гравців ринку, які йдуть цим шляхом, є доволі успішний, що засвідчують продажі робіт українських митців. Окрім комерційної вигоди від участі в ярмарках, українське мистецтво стає предметом зацікавленості західної аудиторії. Особливу цікавість викликають нові індивідуальні манери українських митців і тематика, що досі не була представлена на міжнародному сучасному артринку. Зацікавлення вітчизняним мистецтвом посилюється на тлі триваючої війни з Росією, і прикутою до цих подій увагою медіа.

Втім, незважаючи на високий інтерес до українського мистецтва й успішний досвід колег, лише незначна частина українських галерей та художників зацікавлена у виході на такі майданчики. Головними чинниками, що заважають українським митцям та галереям брати активнішу участь у міжнародних арт'ярмарках, можна вважати брак фінансів, а також складнощі у підготовці та організації виставки.

Загалом відсутні програми виходу українських галерей на такі заходи, а також спостерігається брак аналітичних досліджень, які б змогли допомогти українським галереям та митцям ознайомитись зі світовими тенденціями на міжнародних ярмарках, отримати розуміння критеріїв та системи відбору творів, що інвестиційно приваблюють колекціонерів, скласти послідовну «дорожню карту» для виходу на ці платформи.

**Перспективи використання результатів дослідження.** Мета нашого дослідження заповнити прогалину у вивченні міжнародних мистецьких ярмарків як важливого суб'єкта популяризації українського мистецтва та започаткувати дослідження, які мають оцінювати перспективи участі українських галерей на найбільш престижних міжнародних арт'ярмарках, що допоможе не лише оживити вітчизняний артринк та відкрити нові обрії для митців, але й популяризувати українську культурну самобутність у світі.

#### Список використаних джерел

1. McAndrew D. C. The art market 2023. Art Basel and UBS, 2023. 259 p. URL: <https://theartmarket.artbasel.com/download/The-Art-Basel-and-UBS-Art-Market-Report-2023.pdf> (дата звернення: 16.02.2024).
2. Gerlis M. Art fair story: a rollercoaster ride. Lund Humphries Publishers Ltd, 2021. 104 p.



3. Diriy С., Spiegler M., Bellet H. та ін. International Art Fair (20th 2020 Basel. Year 50: Art/Basel / ed. by D. C. Editor et al. Geneva: JPR Editions, 2020. 656 p.
4. Бурнашов І.Ю., «Арт-ринок та світові горизонти сучасного образотворчого мистецтва України», Інформаційний центр з питань науки та мистецтва Міністерства культури України, Національна бібліотека України ім. Ярослава Мудрого, ДЗК, Випуск 5/5, 2018 р. URL: [https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich\\_ogliadi/2018/Art-rinok,%20aukc%D1%96oni%202018.pdf](https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2018/Art-rinok,%20aukc%D1%96oni%202018.pdf) (дата звернення: 26.11.2024).
5. Максимов Степан, Радаєва Олена. «Інфраструктура українського арт-ринку: виставки та арт-ярмарки в Україні». URL: <http://afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1493-infrastructure-of-the-ukrainian-art-market-part-3-exhibitions-and-art-fairs-in-ukraine> Дата публікації: 23.10.23 (дата звернення: 26.11.2024)
6. Дебют Николая Толмачева на міжнародній ярмарке сучасного мистецтва ART PARIS ART FAIR. *Art Ukraine*. URL: <https://artukraine.com.ua/n/debut-nikolaya-tolmacheva-na-mezhdunarodnoy-yarmarke-sovremennogo-iskusstva-art-paris-art-fair/> Дата публікації: 23.03.14 (дата звернення: 26.11.2024)
7. Украинские художники на ярмарке сучасного мистецтва Art Scope в Майами FAIR. *Art Ukraine*. URL: <https://artukraine.com.ua/n/ukrainskie-khudozhniki-na-yarmarke-sovremennogo-iskusstva-art-scope-v-mayami/> Дата публікації: 02.12.14 (дата звернення: 26.11.2024)
8. Боттега Галерея бере участь у міжнародному ярмарку Art Vilnius. *Art Ukraine*. URL: <https://artukraine.com.ua/n/bottega-galereya-bere-uchast-u-mizhnarodnomu-yarmarku-art-vilnius/> Дата публікації: 10.06.14 (дата звернення: 26.11.2024)
9. Dymchuk Gallery на Art Copenhagen 2015. Інформація. URL: <https://dymchuk.com/dymchuk-gallery-na-art-copenhagen-2015/> Дата публікації: 03.10.15 (дата звернення: 26.11.2024)
10. Dymchuk Gallery представить українське мистецтво у Кельні 2015. Інформація. URL: <https://dymchuk.com/dymchuk-gallery-predstavut-ukrayinske-mystetstvo-u-kelni/> Дата публікації: 24.04.15 (дата звернення: 26.11.2024)
11. 5 українських митців долучилися до виставки World Art Dubai. *Art Ukraine*. URL: <https://artukraine.com.ua/n/5-ukrainskikh-mitciv-doluchilysya-do-vistavki-world-art-dubai-2017/> Дата публікації: 19.04.17 (дата звернення: 26.11.2024)
12. У Барселоні пройшла виставка, присвячена українському перформансу. *Art Ukraine*. URL: <https://artukraine.com.ua/n/u-barseloni-proyshla-vistavka-ukrainskogo-performansu/> Дата публікації: 19.10.17 (дата звернення: 26.11.2024)
13. Українська художниця візьме участь в арт-ярмарку у Нью-Йорку. *Art Ukraine*. URL: <http://artukraine.com.ua/n/-ukrainska-khudozhnitsya-vizme-uchast-v-art-yarmarku-nyu-yorku/> Дата публікації: 07.11.17 (дата звернення: 26.11.2024)
14. Львівська галерея ST·H Gallery візьме участь в арт-ярмарку KЦLNER LISTE. *Art Ukraine*. URL: <https://artukraine.com.ua/n/lvivska-galereya-st-h-gallery-vizme-uchast-v-art-yarmarku-klner-liste/> Дата публікації: 29.03.18 (дата звернення: 26.11.2024)
15. Галеристы Максим и Юлия Волошины о галерейном бизнесе, арт-ярмарках и коллекционировании. Интерв'ю. *Ugallery*. URL: <https://ugallery.com.ua/?p=6655> Дата публікації: 19.01.17 (дата звернення: 26.11.2024)
16. Brown A. Beeple NFT sells for \$69.3 million, becoming most-expensive ever. *Forbes*. URL: <https://www.forbes.com/sites/abrambrown/2021/03/11/beeple-art-sells-for-693-million-becoming-most-expensive-nft-ever/?sh=4621a65a2448> Дата публікації: 11.03.2021 (дата звернення: 16.02.2024).
17. Kakar A. Art collector insights 2023 | artsy. *Artsy*. URL: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-art-collector-insights-2023> Дата публікації: 05.09.2023 (дата звернення: 16.02.2024).
18. Gerlis M. Why galleries can't quit fairs despite higher costs and lower returns. *The Art Newspaper – International art news and events*. URL: <https://www.theartnewspaper.com/2024/01/18/why-galleries-cant-quit-fairs-despite-higher-costs-and-lower-returns> Дата публікації: 18.01.2024 (дата звернення: 16.02.2024).
19. Harris G. Russian dealers make way for Ukrainian galleries at Liste fair in June. *The Art Newspaper – International art news and events*. URL: <https://www.theartnewspaper.com/2022/03/24/russian-dealers-make-way-for-ukrainian-galleries-at-liste-fair-in-june> Дата публікації: 22.03.22 (дата звернення: 16.02.2024).
20. Микола Рідний (інформація про художника)/ *VOLOSHYN GALLERY. VOLOSHYN GALLERY*. URL: <https://voloshyngallery.art/painters/mykola-ridnyi.html#sl-2> (дата звернення: 16.02.2024).
21. Kelly B. P. 5 artists to discover at liste art fair basel | artsy. *Artsy*. URL: <https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-5-artists-discover-liste-art-fair-basel-2022> Дата публікації: 16.06.2022 (дата звернення: 16.02.2024).
22. ARCOMADRID 2023. *VOLOSHYN GALLERY*. URL: <https://voloshyngallery.art/art-fairs/3/> (дата звернення: 16.02.2024).
23. Картину українця Криволапа продали за рекордні \$186 тис. / *BBC* – URL: [https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/07/130701\\_kryvolap\\_painting\\_record\\_sold\\_ms](https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/07/130701_kryvolap_painting_record_sold_ms) Дата публікації: 01.07.13 (дата звернення: 18.02.2024)

### References

1. McAndrew, Claire. (2023). *The art market 2023*. Art Basel and UBS [in English].
2. Gerlis, Melanie. (2021). *The Art Fair Story: A Rollercoaster Ride*. Lund Humphries [in English].
3. Дірій, Сіймент, et al. (2020). *Year 50: Art/Basel*. JPR Editions, [in English].
4. Burnashov, I.Y. (2018). *Art-rynok ta svitovi horyzonty suchasnoho obrazotvorchoho mystetstva Ukrainy* [Art Market and World Horizons of Contemporary Fine Art of Ukraine], Natsionalnabiblioteka Ukrainy im. Yaroslava Mudroho. Retrieved from [https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematch\\_ogliadi/2018/Art-rinok,%20aukc%D1%96oni%202018.pdf](https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2018/Art-rinok,%20aukc%D1%96oni%202018.pdf) [in Ukrainian].
5. Maksymov Stepan, & Radaieva Olena. (2023). *Infrastruktura ukrainskoho art-rynku: vystavky ta art-yarmarky v Ukraini* [Infrastructure of the Ukrainian art market: exhibitions and art fairs in Ukraine]. Retrieved from: <http://afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1493-infrastructure-of-the-ukrainian-art-market-part-3-exhibitions-and-art-fairs-in-ukraine> [in Ukrainian].
6. Art Ukraine. (2014). *Debiut Nykolaia Tolmacheva na mezhdunarodnoi yarmarke sovremennoho yskusstva ART PARIS ART FAIR* [Nikolay Tolmachev's debut at the international fair of contemporary art ART PARIS ART FAIR]. Retrieved from: <https://artukraine.com.ua/n/debyut-nikolaya-%20tolmacheva-na-mezhdunarodnoy-yarmarke-sovremennogo-iskusstva-art-paris-art-fair/> [in Russian].
7. Art Ukraine. (2014). *Ukraynskye khudozhnyky na yarmarke sovremennoho yskusstva Art Scope v Maiamy FAIR* [Ukrainian artists at Art Scope contemporary art fair in Miami FAIR] Retrieved from: [in Russian].
8. Art Ukraine. (2014). *Bottega Halereia bere uchast u mizhnarodnomu yarmarku Art Vilnius* [Bottega Gallery takes part in the international fair Art Vilnius] Retrieved from: <https://artukraine.com.ua/n/bottega-galereya-bere-uchast-u-mizhnarodnomu-yarmarku-art-vilnius/> [in Ukrainian].
9. Dymchuk Gallery. (2015). *Dymchuk Gallery na Art Copenhagen 2015* [Dymchuk Gallery at Art Copenhagen 2015]. Retrieved from <https://dymchuk.com/dymchuk-gallery-na-art-copenhagen-2015/> [in Ukrainian].
10. Dymchuk Gallery. (2015). *Dymchuk Gallery predstavyt ukrainske mystetstvo u Kelni 2015* [Dymchuk Gallery to present Ukrainian art in Cologne 2015] Retrieved from: <https://dymchuk.com/dymchuk-gallery-predstavyt-ukrayinske-mystetstvo-u-kelni/> [in Ukrainian].
11. Art Ukraine. (2017). *5 ukrainskykh myttsiv doluchylisia do vystavky World Art Dubai 2017* [5 Ukrainian artists joined the World Art Dubai 2017 exhibition]. Retrieved from: <https://artukraine.com.ua/n/5-ukrainskikh-mitciv-doluchilisia-do-vistavki-world-art-dubai-2017/> [in Ukrainian].
12. Art Ukraine. (2017). *U Barseloni proishla vystavka, prysviachena ukrainskomu performansu* [An exhibition dedicated to Ukrainian performance took place in Barcelona]. Retrieved from: <https://artukraine.com.ua/n/u-barseloni-proyshla-vistavka-ukrainskogo-performansu/> [in Ukrainian].
13. Art Ukraine. (2017). *Ukrainska khudozhnytsia vizme uchast v art-yarmarku u Niu-Yorku* [The Ukrainian artist will take part in an art fair in New York]. Retrieved from: <https://artukraine.com.ua/n/ukrainska-khudozhnytsia-vizme-uchast-v-art-yarmarku-u-nyu-yorku/> [in Ukrainian].
14. Art Ukraine. (2018). *Lvivska halereia ST·H Gallery vizme uchast v art-yarmarku KIILNER LISTE* [ST·H Gallery in Lviv will take part in the KIILNER LISTE art fair]. Retrieved from: <https://artukraine.com.ua/n/lvivska-galereya-sth-gallery-vizme-uchast-v-art-yarmarku-klner-liste/> [in Ukrainian].
15. UGallery. (2017). *Halerystu Maksym y Yulyia Voloshyny o halereinom byznese, art-yarmarkakh y kolleksyonyrovanyy* [Gallery owners Maxim and Yulia Voloshin on gallery business, art fairs and collecting]. Retrieved from: <https://ugallery.com.ua/?p=6655> [in Russian].
16. Brown, Abram. (2021) “Beeple NFT Sells for \$69.3 Million, Becoming Most-Expensive Ever.” *Forbes, Forbes Magazine*, Retrieved from: [www.forbes.com/sites/abrambrown/2021/03/11/beeple-art-sells-for-693-million-becoming-most-expensive-nft-ever/?sh=4621a65a2448](https://www.forbes.com/sites/abrambrown/2021/03/11/beeple-art-sells-for-693-million-becoming-most-expensive-nft-ever/?sh=4621a65a2448) [in English].
17. Kakar, A. (2023) *Art Collector Insights 2023 | Artsy*, Retrieved from: [www.artsy.net/article/artsy-editorial-art-collector-insights-2023](https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-art-collector-insights-2023) [in English].
18. Gerlis, Melanie. (2024) “Why Galleries Can’t Quit Fairs despite Higher Costs and Lower Returns.” *The Art Newspaper – International Art News and Events*, Retrieved from: [www.theartnewspaper.com/2024/01/18/why-galleries-cant-quit-fairs-despite-higher-costs-and-lower-returns](https://www.theartnewspaper.com/2024/01/18/why-galleries-cant-quit-fairs-despite-higher-costs-and-lower-returns) [in English].
19. Harris, Gareth. (2022) “Russian Dealers Make Way for Ukrainian Galleries at Liste Fair in June.” *The Art Newspaper – International Art News and Events*. Retrieved from: [www.theartnewspaper.com/2022/03/24/russian-dealers-make-way-for-ukrainian-galleries-at-liste-fair-in-june](https://www.theartnewspaper.com/2022/03/24/russian-dealers-make-way-for-ukrainian-galleries-at-liste-fair-in-june). [in English].
20. “Mykola Ridnyi” / Voloshyn Gallery.” *VOLOSHYN GALLERY*, Retrieved from [voloshyngallery.art/painters/mykola-ridnyi.html#sl-2](https://voloshyngallery.art/painters/mykola-ridnyi.html#sl-2) [in Ukrainian].
21. Kelly, Brian R. (2022, June 16) *Artists to Discover at Liste Art Fair Basel | Artsy*, Retrieved from: [www.artsy.net/article/artsy-editorial-5-artists-discover-liste-art-fair-basel-2022](https://www.artsy.net/article/artsy-editorial-5-artists-discover-liste-art-fair-basel-2022) [in English].
22. ARCOMADRID 2023. *Voloshyn Gallery*, Retrieved from: <https://voloshyngallery.art/art-fairs/3/> [in English].
23. BBC. (2013). *Kartynu ukraintsia Kryvolapa prodaly za rekordni \$186 tys.* [A painting by Ukrainian artist Kryvolap was sold for a record \$186 thousand] Retrieved from: [https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/07/130701\\_kryvolap\\_painting\\_record\\_sold\\_ms](https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/2013/07/130701_kryvolap_painting_record_sold_ms) [in Ukrainian].

Подано до редакції 13.09.2024